

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIX Cena lista je \$8.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., TOREK, 2. DECEMBRA (DEC. 2), 1947 Subscription \$8.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 235 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Arabski odpor proti razkosanju Palestine

Demonstranti zažgali poslopje ameriškega konzulata v Damasku. Šest židov ubitih v Palestini

Kairo, Egipt, 1. dec.—Abdel Rahman Azzam, generalni tajnik Arabske lige, ki predstavlja sedem arabskih dežel, katere imajo 33,000,000 prebivalcev, je na sestanku s časnikarji naznanil, da se bodo Arabci odločno borili proti zaključku generalne skupščine Združenih narodov, ki določa razkosanje Palestine na dve državi. Zaključek je bil sprejet s 33 proti 13 glasovom, reprezentanti enajstih držav pa so se vzdržali glasovanja.

Proti razkosanju Palestine se bomo borili z oboroženo silo, je dejal Azzam. "Uverjen sem, da bomo zmagali."

Mnenje prevladuje, da bodo Arabci podvzeli vojaško akcijo po odhodu britskih čet iz Palestine. Velika Britanija ima mandat nad Palestino, katerega je dobila od stare Lige narodov.

Ogorčenje proti zaključku skupščine narašča med Arabci. V Damasku, glavnem mestu Sirije, so se vršile demonstracije, katerih se je udeležilo več tisoč ljudi. Demonstranti so zažgali poslopje ameriškega konzulata, prej pa so odstranili ameriško zastavo s poslopja. Demonstranti so udri v urad rusko-sirijskega centra v Damasku in ga oplenili. Ameriški konzul je poslal oster protest Jamilu Mardanu, predsedniku sirijske vlade.

V Bagdadu, glavnem mestu Iraka, so se člani vlade sestali na izredni seji, katera je trajala tri ure. Po seji je bila objavljena izjava, ki se je glasila: "Vlada izraža obžalovanje in

OŽIVLJENJE FAŠIZMA V ITALIJI ODGOVORNO ZA STAVKE IN UMORE

Rim, Italija — (ALN) — Številni umori, bombni napadi in stavke, ki so zajeze vso Italijo zadnje tedne, so direktni rezultat provokacij in fašističnega terorja, ki ga podpira italijanska vlada. Delavci so bili prisiljeni na odpor in odgovorili so s protinapadi in stavkami.

Dne 8. novembra so fašistične tolpe umorile tajnika unije farmarskih delavcev v Siciliji. On je bil devetnajsta žrtev fašističnega terorja v Siciliji v tem letu, policija pa ni prišla nobene grožnje. Druge delavske žrtve so bile umorjene v južni in centralni Italiji, v industrijskih mestih severne Italije pa ni bilo nič boljše.

Dne 9. novembra so bili trije unijski organizatorji ustreljeni na neki kmetiji blizu Milana. Sumnja je padla na protifašističnega posestnika. Skupina delavcev se je podala k njemu, a ga je našla zabarikadiranega v hlevu. Ker ni hotel iz hleva, so delavci skušali s silo odpreti vrata, posestnik pa je nanje streljal. Eden je bil ubit in dva sta bila ranjena. Razkačeni delavci so končno morila priti in ga pretepli, par dni pozneje pa je umrl.

Ko so delavci v Milanu izvedeli, da je bil njihov sodelavec iz tovarne Breda ubit, so takoj odločili delo in organizirali protestne demonstracije. Med demonstracijami se je raznesla vest, da je bila vržena v glavni stan komunistične stranke bomba, ki je ubila drugega delavca. Delavci so v skupinah korakali po mestu in razdeljali glavni stan fašističnih organizacij.

Domače vesti

V bolnišnici
Detroit, Mich. — Mary Obed, članica društva 518 SNPJ se nahaja v bolnišnici Providence. Članstvo ji želi hitrega okrevanja.

Na operaciji
Gowanda, N. Y. — Mary Stibil, poročena Jakubovski, se je 22. nov. morala naglo podati na operacijo na slepiču. Nahaja se v bolnišnici Brooks Memorial v Dunkirku, N. Y. Članica je društva 325 SNPJ.

Se vrnila iz Jugoslavije
Detroit — Mary Kuhovskij, članica društva 121 SNPJ se je pred kratkim vrnila z obiska Jugoslavije. Nahajala se je v Julijski krajini v coni A, ki je bila pod kontrolo Američanov in Angležev ter Mussolinijevih ostankov, kakor je deloma še vedno. Dokler Rusija ni podpisala italijanske mirovne pogodbe, je zaman iskala dovoljenja za obisk Jugoslavije, po podpisu se je pa kar čez noč znašla v Sloveniji. Obiskala je več krajev na Gorjanskem, kot Jesenice, Bled, Ljubljano in rojstno vas svojo ga moža Franka. (Detroitski Slovenci bi bili veseli, ako bi opisala svoje vtise.)

Iz Clevelanda
Cleveland. — Naglo je umrl Peter Obrovac, star 72 let, rodom Hrvat. Zapušča dva pastorka. — Poročili so se: Dorothy Sersic in William F. Srnovrnik, Frances Dolenc in Adolph Gruber ml., Mary K. Putz iz Forest Cityja, Pa., in Joseph Skerbec, Frances M. Kovačič in John Pavlik, Julija Rupnik iz Collinwooda in Raymond Yakos. — George Pavlovich, star 52 let, je bil ponoči zadet od avtomobila, ko je šel preko ulice St. Clair na 62. cesti. Odpeljan je bil v bolnišnico Mt. Sinai. Avtomobilist se za ponesrečena ni zmenil.

Odpoklic britskih čet iz Palestine

London, 1. dec. — Naznanilo pravi, da bodo člani Attleejeve vlade razpravljali o odpoklicu britskih čet iz Palestine. To je odmev zaključka generalne skupščine Združenih narodov glede razkosanja Palestine na dve državi — židovsko in arabsko. Mandat Velike Britanije nad Palestino bo razveljavljen 1. avgusta prihodnjega leta.

To so dejstva, ki jasno pričajo, da je za nemire v Italiji odgovorna De Gasperijska vlada s podpiranjem fašističnih drhalj proti organiziranim delavcem. Taki fašistični napadi na delavce so se dogajali po vseh italijanskih mestih, odkar so De Gasperijski krščanski demokrati pred petimi meseci prevzeli vlado v svoje toke. Fašistične provokacije so alarmirale celo zmerne elemente.

Ena fašističnih grup se imenuje MSI in sestoji iz "čistih fašistov" — tistih, ki so ostali zvesti Mussoliniju do zadnjega. Večina voditeljev te grupe je bila aretirana po zaključku vojne, pozneje pa so bili vsi izpuščeni. Organizaciji MSI ima podružnice po vsej Italiji. Na svojih zborovanjih prepevajo fašistične pesmi in odprto vzklikajo Mussoliniju. Kolportaže so polne njihovih protidemokratskih tiskovin. Kljub zakonu, ki prepoveduje formiranje nove fašistične stranke, je vlada pri zadnjih mestnih volitvah v Rimu dovolila kandidatom MSI, da so bila njihova imena na glasovnicah.

Spiro teh dejstev je La Voce Republican, glasilo zmerne republikanske stranke, dne 16. novembra izjavilo, "da z vstopom fašistov v vlado, se je obnovila čistka proti republikancem in antifašistom."

Italijanska delavska konfederacija zahteva, "da vlada takoj zatre MSI in da ustavi vse fašistične aktivnosti in publikacije. Šele potem bo delavska konfederacija lahko vzpostavila red in mir med delavstvom."

SEJE ZUNANJH MINISTROV OMEJENE NA TRI URE

Zastoj se obeta o mirovnih pogodbah

FRANCIJA ZAHTEVA POSARJE

London, 1. dec. — Zunanji ministri Velike Britanije, Rusije, Amerike in Francije so odločili, da se dnevne seje omeje na tri ure. Trajale bodo od 3:30 popoldne do 6:30 zvečer. Konferenca, ki se je pričela pred enim tednom, je pokazala, da so ministri še daleč narazen o vprašanjih, ki čakajo rešitve. Seje se vrše v palači Lancaster.

Zastoj se obeta v diskuzijah o mirovnih pogodbah za Nemčijo in Avstrijo. Ameriški državni tajnik Marshall in člani njegove delegacije se upajo, da se bodo ministri zedinili o mirovni pogodbi za Avstrijo. Resno vprašanje je tolmačenje nemškega premoženja v Avstriji. Ruski zunanji minister Molotov trdi, da je nemško premoženje vse, ki je bilo zaseženo v Avstriji po Hitlerjevi okupaciji dežele. Marshall in britski zunanji minister sta zavzela nasprotno stališče.

Ruske armade so zasegle nemško premoženje v Avstriji v smislu dogovora, ki je bil sklenjen na konferenci velike trojice v Potsdamu. Ta je bila prva konferenca, katere se je udeležil predsednik Truman. Sovjeti si prisvajajo premoženje, ki predstavlja vrednost čez milijardo dolarjev. Ministri so prvotno zaključili, da pride mirovna pogodba za Avstrijo na dnevni red, potem pa so povzeli to zadevo svojim namestnikom.

Francoski zunanji minister Bidault vztraja pri zahtevi, da mora Posarje priti pod Francijo. Marshall in Bevin podpirata zahtevo, Molotov pa je naznanil, da si pridržava pravico odločitve. Reprezentanti drugih držav bodo nastopili pred zunanjimi ministri in pojasnili stališča.

Shawcross hvali Združene narode

Zagovarjal je britsko delavsko vlado

Chicago, 1. dec. — Hartley Shawcross, justični minister v britski delavski vladi, je v svojem govoru hvalil organizacijo Združenih narodov. Priznal je, da ima hibe, ki pa bodo v dohodnem času odpravljene.

Shawcross je govoril pred člani čikaškega sveta za zunanje odnose v hotelu Congress. Omenil je Marshallov načrt, ki predvideva pomoč zapadni Evropi. "Uverjen sem, da nas bo Amerika podpirala v naših prizadevanjih, katerih cilj je ekonomsko okrevanje Evrope," je dejal. "Delavska vlada Velike Britanije bo korakala naprej po začrtani poti. Ona predstavlja demokratično socialistično gibanje na evropskem kontinentu. To gibanje bo preprečilo širjenje komunizma ali fašizma v Evropi."

Shawcross je priporočal potrpežljivost. Organizacija Združenih narodov ni perfektna, toda prišel bo čas, ko bodo vse veljavne države priznale potrebo kooperacije. V mislih je imel Rusijo in države v njenem bloku.

lišče glede začrtanja novih mej Nemčije. Marshall trdi, da je sedanja meja med Poljsko in Nemčijo začasna. Poljska je dobila vzhodne nemške pokrajine in vlada v Varšavi je naznanila, da jih bo držala v smislu zaključka, ki je bil sprejet na konferenci velike trojice v Potsdamu. Rusija podpira poljsko vlado.

Moskva, 1. dec. — Ruski tisk piše, da zunanji minister Molotov še vedno upa, da bo konferenca v Londonu uspešna. Časniška agentura Tass citira izjavo, katero je dal britski zunanji minister Bevin ob otvoritvi konference. On je označil Molotova za optimista, sebe pa za pesimista.

Trd oreh je vprašanje bodočnosti Porurja, nemške industrijske province. Rusija je sugerirala, naj pride Porurje pod kontrolo štirih velesil.

Protistavkovni načrt pred francosko skupščino

Premier Schuman zahteva kapitulacijo stavkarjev. Granate vržene na urad komunistične stranke

Pariz, 1. dec. — Protistavkovni zakonski načrt je pred ustavno skupščino in izgleda, da bo sprejet kljub opoziciji s strani komunistov. Premier Robert Schuman je pozval skupščino, naj stori potrebne korake proti stavkarjem in saboterjem.

Član kabineta je dejal, da so uradniki Splošne delavske konfederacije, ki je pod vplivom komunistov, izjavili, da bodo preklicali stavke, če bo protistavkovni načrt umaknjen. V stavkah je udeleženih čez dva milijona delavcev.

Skupščina je odobrila predlog, ki določa mobilizacijo 80,000 mož za zatiranje stavk, ki ogrožajo francosko ekonomijo. Stavke so paralizirale več industrij.

Nemiri se nadaljujejo. Saboterji so iztrili brzdovlak, ki je bil na poti iz Pariza v Ženevo, Švica, pri Bourg-en-Bressu. Nekaj potnikov je bilo ranjenih. Štiri ročne granate so bile vržene na urad komunistične stranke v St. Brieuc.

Polijske enote in zaščitne straže so udre v tiskarno, v kateri se tiskata komunistična lista L'Humanite in Ce Soir in zasegajo stroje. Oba lista trdita, da se reakcija pripravlja za puč v Franciji in da je premier Schuman v službi reakcije. List L'Humanite je izšel v 400,000 izvodih, preden so policijske enote in zaščitne straže udre v tiskarno. Vsi izvodi so bili razpečani. Uvodnik v tem listu poziva vse delavce, naj se pridružio stavkarjem.

Polijske enote in vojaške čete so zasedle železniške postaje v Parizu in drugih mestih. Veliko število železničarjev je udeleženih v stavki in železniški promet v nekaterih krajih je bil prekinjen.

Ameriški častnik pred sodiščem v Trstu

Trst, 1. dec. — Stotnik Thomas H. Coeherham se mora zagovarjati pred ameriškim vojaškim sodiščem na obtožbo korupcije. Predlog zagovornika, naj sodišče oprosti obtožbenca, je bil zavrnjen. Zagovornik je trdil, da prosekutor ni predložil zadostnih dokazov o krivdi stotnika.

KONGRES CIVILNIH SVOBOŠČIN ZA ODPRAVO 'NEAMERIŠKEGA' ODSEKA

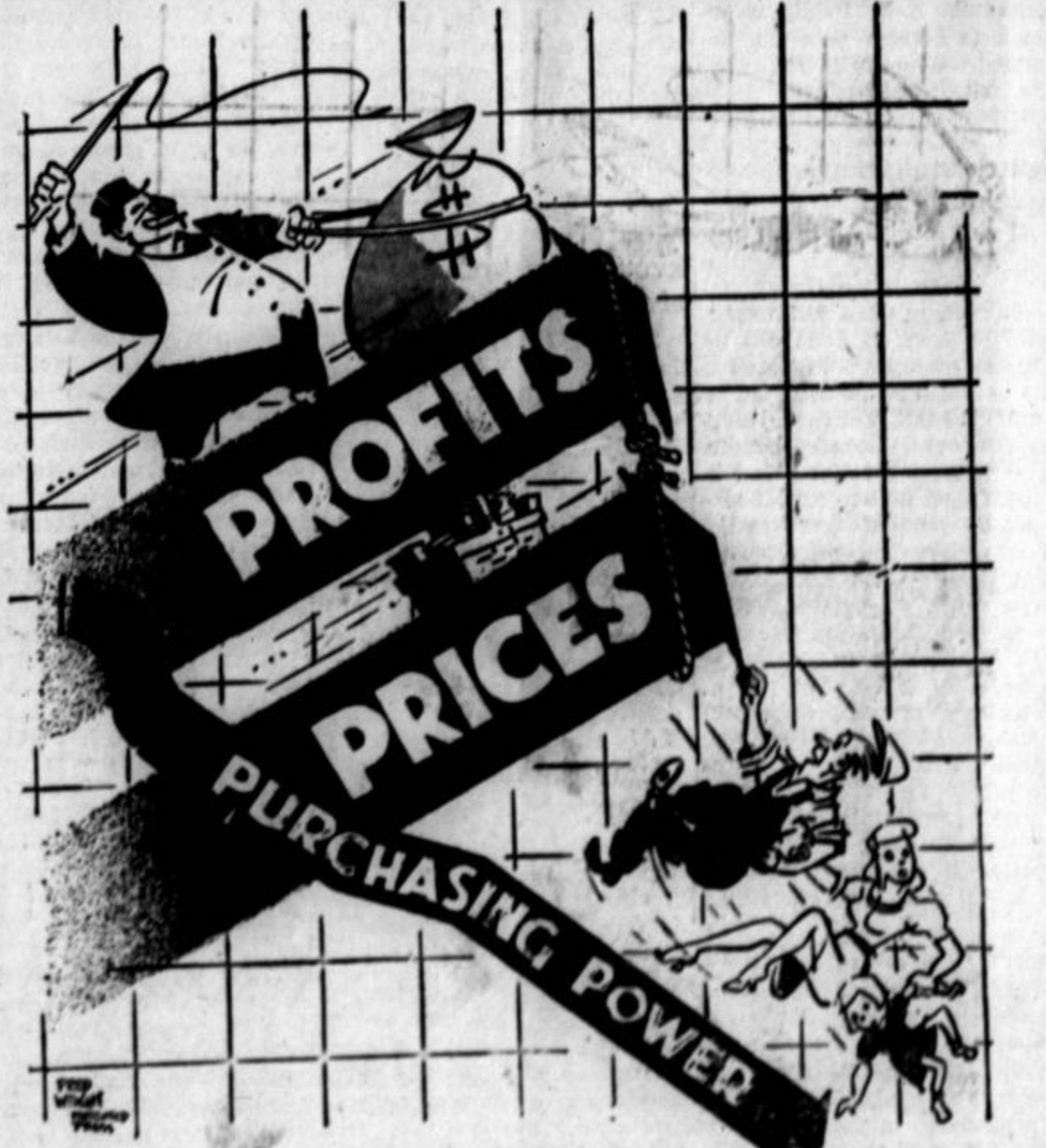
Chicago. — (FP) — Na konferenci Kongresa civilnih svoboščin, ki se je vršila 22. novembra, je bilo sklenjeno, da se razvije splošna kampanja za nabiranje podpisov na peticije za razveljavljenje kongresnega odsega za neameriške aktivnosti. Cilj kampanje je, da se nabere milijon podpisov.

Na prejšnji konferenci je organizacija za civilne svoboščine določila, da se nabere pol milijona podpisov, zaeno pa je pozvala vse napredne grupe, naj skličejo protestne shode proti kongresnemu odseku za neameriške aktivnosti. Na seji dne 22. novembra pa je bilo sklenjeno, da se število podvoji.

Konferenca se je udeležilo 336 delegatov iz 23 držav. V resoluciji, ki jo je konferenca soglasno sprejela, je rečeno, da je odsek za neameriške aktivnosti ost vseh reakcionarnih grup, monopolistov in domačih fašistov — namreč ost, ki je naperjena proti delavstvu.

Dr. Harry F. Ward, častni predsednik Kongresa civilnih svoboščin, je apeliral na delegate, naj povzamejo korake za intenzivno protiofenzivo, ki naj se ne ustavi, dokler ne bo odpravljena protidelavska zakonodaja. Ta spored pravice je v svojem poročilu priporočala predsednikova komisija za civilne svoboščine.

Konferenca se je izrekla za sprejetje protifalšarskega zakona, proti davnemu zakonu in za obrambo političnih manjšin, vključno s komunistično stranko, ter napovedala boj proti Taft-Hartleyevemu zakonu.

"Free enterprise" ekonomija...

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (sven Chicago) in Kanado \$5.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$5.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cook County \$5.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in neprošenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

K londonski konferenci

Se nobena povojna konferenca "zmagovalcev" se ni pričela z večjim pesimizmom kot sedanja "mirovna" konferenca zunanjih ministrov Amerike, Anglije, Francije in Rusije. Nič ne pričakoval, da bo prišlo do kakšnega sporazuma med zunanjimi ministri vsled konfliktov, ki so se zadnje mesece še bolj poosttrili. Ko pišemo te vrstice, ta atmosfera še vedno leži nad konferenco.

Odgovornost za poostrenje konfliktov seveda vračajo drug na drugega. Če poslušate radijske komentatorje in druge organe javnega mnenja, smo "mi" angloski čisti, na ruski strani so pa sami hudiči, slabši od fašistov, sigurno slabši od Mussolinija. "Naša" zunanja politika je čudovito nesebična, velikodušna, demokratična, altruistična in miroljubna. Na drugi strani je ruski politika popolna antiteza vseh teh stremiljenj: povsem lopovska, imperialistična, machiavelska, hegemonistična, totalitarska in podobno.

Slični nazori o ameriški zunanji politiki se širijo na ruski strani, sodeč po vesteh, ki prihajajo iz Moskve.

Z drugo besedo: zastrupljanje ljudskega mišljenja na obeh straneh. Ker je Moskva veliko pozneje pričela s to propagando proti Ameriki kot so pričeli hlapi Wall Streeta proti Sovjetski uniji, je ameriška javnost naravno veliko bolj zastrupljena proti Rusiji in levičarskim vladam v vzhodni ter južni Evropi kot so tamkajšnji narodi proti velekapitalistični Ameriki. Poleg tega propaganda na oni strani "zastorja" ni tako svetohilinska, machiavelska ali bazirana na golih fabrikacijah in sovraštvu kot je na tej strani. Tam vojni hujšakci in Hearsti namreč nimajo besede, marveč samo "odgovorni" pisatelji, žurnalisti, državniki, ki dogmatično slikajo in analizirajo ameriško politiko z marksističnega vidika. Toda vrnimo se k londonski konferenci.

Da-li bo ta konferenca prišla do kakih pozitivnih zaključkov v zvezi z Nemčijo in Avstrijo, bo pokazala bližnja bodočnost. Gotovo je, da vseh diferenc ne bo razrešila in na podlagi kompromisa zanje našla solucijo. Tega bi ne mogla storiti niti v primeri, da bi na obeh straneh vladala dobra volja, predvsem volja za sporazum, kajti glavna vprašanja so prevelika, izredno kožljiva in dalekošnejša, da bi se mogla razrešiti brez dolgih razprav in potrpeljih pogajanj. Glede solucije nemškega vprašanja so na primer globoka nesoglasja tudi med tako zvanimi "eksperti" in politiki, ki so drugače sličnih političnih razprav. Še večje nesoglasja pa so med diplomati, ki zastopajo "narodne" interese.

Ako je kaj resnice na poročilu londonskega poročevalca Chicago Daily Newsa, ki je dan pred otvoritvijo konference pisal, da je izvedel "iz dobro poučenih krogov," ameriških seveda, da naš državni tajnik George Marshall "ne misli pristati na nikakšen kompromis," tedaj je bila ta konferenca že vnaprej obsojena popolnemu fiasku. Ako je ameriška diplomacija sklenila, da bo enostavno diktirala svoje pogoje glede Nemčije, je gotovo to, da do sklenitve kakšne mirovne pogodbe sploh ne bo prišlo ne v prihodnjem letu niti čez deset ali 50 let. Prav tako tudi ne, ako bi jih hotela diktirati Rusija. V enem kot drugem primeru bi to pomenilo, da se je država, ki bi hotela enostavno diktirati svoje pogoje drugim državam, že odločila za—NOVO VOJNO...

Ce je kaj resnice na prej omenjenem poročilu, da ameriška delegacija ne misli pristati na nikak kompromis, to pomeni, da so se v Washingtonu in Wall Streetu že odločili 1) za razkosanje Nemčije in Evrope na dva dela in 2) za—novo vojno. Nič ne namreč ne more biti toliko slep, da bi v razkosanju Nemčije in Evrope ne videl 95% neizbežnost obojestranskega konflikta med Západo in Vzhodom. Ze sama misel na to je seveda največja blaznost, toda v tej deželi je danes žalibože presenetljivo veliko število ljudi, ki so se že predali tej blaznosti. In sicer ne samo v visokih krogih, marveč tudi med zastrupljenimi masami.

Velika nesreča za človeštvo je, ker izdelanje nemške mirovne pogodbe ni bilo na primer izročeno Svetovni delavski federaciji, predstavniki ogromne večine svetovnega organiziranega delavstva. Glavni odbor Svetovne federacije se je pa svoji seji zadnje pomlad razmeroma lahko sporazumel glede osnovnih točk nemškega vprašanja. In sicer se je izrekel brez vsakih konfliktov 1) za zedinjenje Nemčije, 2) za gospodarsko obnovo Nemčije na podlagi socializacije njenih industrij in za mednarodno kontrolo Porurja, to je po deželah, ki so največ trpele in največ doprinesle do poraza Nemčije. (Prosveta je priporočala tak program že pred par leti—v naši kritiki potsdamske pogodbe.)

Poleg nemških reparacij, ki jih zahteva Rusija kot tudi vse ostale invadirane države, so to osnovne točke, okrog katerih se suče ves konflikt. Glede prve točke—zedinjenosti Nemčije—je konflikt v tem, da je Rusija za ustanovitev centralistične forme vlade po kopitu weimarske republike, ostale tri sile pa so za omlapno federacijo. Za slednjo formo se najbolj poteguje Francija, ki se najbolj boji nove militaristične Nemčije.

Drugi točki, socializaciji nemške industrije se na vsej črti upira Amerika, ki je za oživiljenje nemškega kapitalizma faktično pripravljena potrošiti milijarde dolarjev. Cilj tega je tudi Marshallov načrt. Na ameriški pritisk je morala tudi angleška delavska vlada pozabiti na svoj načrt za socializiranje premogetovne, jeklarake, kemične in težke strojne industrije v Porurju. Na drugi strani je Sovjetska Rusija za socializacijo nemških industrij, kajti le v tem vidi garancijo za demokratizacijo in pacifikacijo Nemčije.

Skoro največji konflikt pa je okrog tretje točke—kontrole Porurja. Vse sile se zavedajo, da kdor bo kontroliral Porurje, tisti bo kontroliral tudi Nemčijo. Ker je to vprašanje izredno važno, zato kategorično zahteva besedo v tej kontroli tudi Rusija. Na drugi strani ji Anglija in Amerika prav tako odločno odrekata pravico do te besede.

Ker ni nobenih izglelov, da bo med veliko četvorico prišlo do kakšnega sporazuma glede glavnih spornih točk, bi Svetovna delavska federacija storila imenitno potezo, ako bi ona sklicala med-

Ljudski festival Ameriškega slovan- skega kongresa v zap. Penni

Pittsburgh, Pa.—V petek, 5. dec., se bo vršil ljudski festival, ki ga prireja Ameriški slovan-ski kongres v Carnegie Music Hall v Pittsburghu, začetek ob 8:15 zvečer.

Za Slovence je ta ljudski festival še toliko bolj pomemben, ker bo nastopil kot govornik Louis Adamič, priznani ameriški pisatelj. Na programu bo tudi sloviiti pevec Paul Robeson, ki je zaeno znan kot eden največjih progresivnih duhov današnje Amerike. Nekaj točk bodo podale tudi ruske in ukrajinske plesalke, kot solistka pa nastopi naša znana slovenska pevka Josephine Klun.

Naj vodi pot vse Slovence na ljudski festival v petek, 5. decembra! Odbor.

Pridite na važni sestaneke!

Chicago, Ill.—V četrtek večer se bo vršil sestanek v dvorani SNPJ za organiziranje postojan-ke Progresivne stranke v 22. wardi. Na ta sestanek ste vabljeni vsi progresivni državljani iz 22. warda in drugi iz bližnjih ward. Navzoč bo organizator Progresivne stranke, ki bo raz-jasnil naloge, potrebe in važ-nost te stranke v bodočih volit-vah, kakor tudi o splošni pre-obrazbi ameriških državljanov za progresivno politično akcijo.

Ves propagandistični aparat ameriške reakcije deluje noč in dan za tretjo svetovno vojno. In do te gotovo pride, ako jo ne preprečijo progresivni državljani Amerike. Ameriško ljudstvo je v veliki večini proti vojni. Do močnega, efektivnega izraza pa ne mora priti, dokler ni orga-nizirano. Le v močni organi-zaciji je moč!

Radi tega razloga se je poja-vila organizacija Progresivnih državljanov Amerike in v Chicagu se je pred zadnjimi sodnj-skimi volitvami formirala v Pro-gresivno stranko. Te volitve so pokazale, če bi stranka imela močne postojanke po vseh volil-nih okrajih, bi porazila demo-kratsko-republikansko koalicijsko listo.

Vi vsi, kateri ste proti naraščajoči draginji, proti vojni, proti bližajoči se depresiji itd., po-stanite člani Progresivne stranke v svojem okraju, ker organizacija bo potrebovala vašega so-delovanja pri prihodnjih volit-vah, ker je skoro gotovo, da bo Henry Wallace kandidat za predsednika Z. D. Pridite na se-stanek ta četrtek večer, 4. decembra, v dvorano SNPJ.

Za sklicateljski odbor:
Louis Zorko.

Dve demokraciji

Rockwood, Pa.—"Mali mož" se mi vidi še manjši, odkar sem čital, kaj je rekel ob začetku vojne. Kako more človek kaj takega reči, je meni težko razumeti. Ni čuda, da je dovolil, da so metali atomske bombe na našega sovražnika ob času, ko se je hotel predati. Tudi sedaj strašijo vse svet z atomsko bombo.

Kaj je demokracija? Vsakdo si jo tolmači po svoje. Mi me-nimo, da pomeni demokracija, da vsi delamo za enega, on pa za svobodo svojega profita. Jo-že pa misli, da pomeni demo-kracija prav obratno: vsi za e-nega in eden za vse, kdor pa ne dela, naj tudi ne je!

Za obe demokraciji se je pre-lilo že veliko krvi. Za našo so prelivali naši fantje. V Jugo-slaviji pa so partizani odhajali v gore in se borili kakor levi, ker so verovali v svojo demo-kracijo. Rajši so umirali, kakor da bi bili sužnji tujemu gospo-du.

narodno delavsko mirovno konferenco, katera naj bi sestavila vzorčno mirovno pogodbo za Nemčijo. Mi niti ne dvomimo, da bi taka konferenca ne mogla sestaviti dokumenta za dose-go pravičnega in trajnega miru v Evropi. S tako potezo bi lahko Svetovna delavska federacija dala največjo kloroto imperialistični diplomaciji in obenem tudi pokazala pot v svetovni mir. Ako vodilni činitelji tega ne store, bodo zamudili najbolj stjažno prili-ko v borbi za dosego miru. S tem bi Svetovna delavska federa-cija lahko prisilila velesile na pošten sporazum.

Deklici, ki jih vidite na sliki, sta gluhomemi. Na sliki demon-strirata, kako se učita govoriti s pomočjo posebnega mikrofona.

Nekdaj, v času civilne vojne, so se tudi Američani hlabro bo-rili za svoje principe, kakor se danes borijo slovan-ski narodi. Borijo se zato, ker verujejo, da si bodo zgradili boljše socialno in gospodarsko življenje le v skupnem naporu.

Dolarska bomba je še vedno strašilo. Volite kot vam ukaže-mo, ali pa vas izobčimo iz naše družbe.

Mi vptjemo, da bodo nas ko-munisti kar žive pohrustali. Prav tako se je drl Hitler in Slo-vane ter Jude metat žive v peči.

Naša propaganda je zelo hrup-na in se nadaljuje čedalje bolj hrupno in nam ne da časa, da bi sami premislili, kaj je resni-ca in kaj je laž, ki jo nam tro-bijo iz radia in časopisev. Ustvarjajo vtis, da nas bodo Ru-si vsak čas napadli. Vprašanje pa je, kako nas more napasti Rusija, katera je bila tako strašno prizadeta v zadnji vojni? Tri četrtine ubitih v zadnji voj-ni so bili Slovani. Samo Rusi so izgubili več kot polovico vseh padlih ljudi, poleg tega pa skoraj vse najboljše tovarne, šte-vilna mesta in vasi.

Ko je bila vojna končana, pa smo se mi lastili popolno zma-god nad nacifašizmom, češ, mi smo zalagali Rusijo z orožjem, torej je zmagovalo naše orožje... Torej tedaj niso imeli orožja, v dveh letih po vojni pa trdimo, da nas bodo pohrustali, če se ne bomo še bolj oborožili. To je logika, kaj ne?

General Marshall je odpoto-val v London, da podpiše mi-rovno pogodbo z Nemčijo, kate-ro bi naša reakcija zopet rada postavila na noge, nakar naj bi služila kot barikada proti Rusi-ji. Seveda, stroške za rekon-strukcijo nemške industrije naj trpijo ameriški davkoplačevalci, kapitalisti bi pa želi velike pro-fite. Taka je danes igra med-narodnih kapitalistov.

Frank Dormish.

Konferenca Ameriške zveze za rekon- strukcijo Jugoslavije

Detroit, Mich.—V soboto, 6. dec., se bo vršila konferenca or-ganizacije Ameriške zveze za rekonstrukcijo Jugoslavije v Slavuljev dvorani, 77 Victor ave., začetek ob desetih dopol-dne.

Te konference se bo udeležil gl. odbor in delegati iz raznih krajev. Detroit-ska podružnica bo priredila bogato večerjo v počast odbora v isti dvorani ob pol osmih zvečer. Vabljeni so vsi Jugoslavlani.

M. Goreta, predsednik.

O zavajalcih slovenskega naroda

Cleveland, O.—Poročano je že bilo o neuspehu, ki ga je imel dr. Krek s svojim shodom v dvorani pod katoliško šolo sv.

Vida. Bila je polomijada v vseh ozirih: z udeležbo, vprašanji in odgovori.

Sicer nisem bil na tistem sho-du, zanesljivo pa se zanesem, na poročilo mojega prijatelja Johna Kavčiča, ki je bil navzoč in po-tem o shodu obširno poročal v Enakopravnosti.

Torej edini pravoverni vodi-telj slovenskega naroda, vodja vseh Slovencev v stari domovi-ni in v Ameriki Miha Krek je doživel tak fiasko in smolo! A šiba božja tepe Kreka kar na-prej. Še večjo polomijo pa je doživel v veliki slovenski nase-lbini La Sallu, Ill., ko je obdr-žaval shod 6. nov. v tamkajšnji cerkveni dvorani sv. Roka. Ta-ko je namreč poročal v Prosveti moj stari prijatelj Matt Vo-grich. Matt pravi v poročilu, da on sicer ni bil na shodu, to-da povedal mu je neki prijatelj, da je bila udeležba na shodu ogromna, nič manj kot—45 oseb!

Torej 45 oseb, v La Sallu pa ži-vi približno 2,000 Slovencev! Da, temeljita polomija, fiasko na vsej črti! Čudim se, zakaj niso sklicali shoda v pomakaj-njem Slovenskem narodnem domu, kateri ima zelo lepo in obširno dvorano? Poročilo nam tudi pove, da je mož lagat kot kakšen lažnjivi Kljukec, pri tem pa vedno gledal v tla. No, saj je znana stvar, da lažniki in obrekovalci ne gledajo ljudem v obraz.

Krekov shod je slabo uspel tudi v slovenskem Rimu, to je v Jolietu. Škoda, ker nimam pri rokah Krekovega govora, ki ga je imel v Jolietu. Sicer pa je o njem že pisal Milan Medvedek.

Naj na tem mestu objavim ne-kaj lažnjivih cvet iz A. D., ka-tere pošilja njih poročevalce preko Trsta. Med drugim po-roča:

"Pred menoj leži mesečnik Matjažev glas. Naslov sam po-ve, da je to glasilo tistih fan-tov, ki se skrivajo po gozdovih in se nočejo prilagoditi komu-nistični diktaturi. Naj komu-nistični žandarji počno, kar hoče-jo, naj polove še toliko raznih upornikov, nekaj jih zmeraj o-stane. Ta listič je tedaj glasilo podtalnega protikomunističnega gibanja. Razumljivo je, da je listič majhen, ker mora biti raz-pečan tajno in podtalno.

List piše v svoji prvi številki med drugim: V enem dnevu pobijete vi, komunisti, več ljudi kot so jih vsi jugoslovanski re-akcionarni režimi. Pobili ste več ljudi kot so jih Nemci in Italijani skupaj. To svet ve. Zato na vaše številke nič ne da. Brezpravni smo bili; živeli smo življenje, ki ni bilo več življe-nja vredno, ki je bilo umiranje ob obupa, suženjstva in pomanj-kanja. Zato smo šli v gozdove.

Krvolokom pošilja listič tak-le pozdrav: Našli vas bomo, če ne danes pa jutri, našli gotovo prej ali slej, v mestu ali na po-ti, našli tako gotovo, kot živimo, našli in vas plačali. Saj vas ne bomo mučili, kot delate vi; no-čemo mazati svojih rok nad va-šimi zločinskimi telesi. Opravi-li bomo z vami na kratko. Dovolj za vas, ki skoro niti stre-la niste vredni. Upamo, da bo-ste vsaj tako junaško umrli, kot ste junaško morili nedolžne lju-di.

Zatiranim govori listič: Vam

Gremo v Ameriko

Joseph Izman (Akron, O.)

(Nadaljevanje)

Indijanke so zahajale v vas tudi k novi gospodinjti. Seve-da, ona je dobro vedela o do-godku, ki se je pripetil z Indi-janko in Jožetom in nekoč ga je podražila, da ga bo z mla-denko zaprla v njeno spalnico. Sicer pa se Indijanke ni več tako bal, ker ni bilo več fantov, da bi ga dražili, poleg tega pa se je tudi pripravljala, da zapu-sti naselbino.

Nekaj dni pred odhodom pa se je Indijanka zopet prikazala v hiši, on pa se je hitro izmuz-nil iz hiše in zavil proti gozdu. Tedaj pa je zaslišal njen glas. Obrnil se je in videl, da mu sle-di. Že je mislil bežati, potem pa se je premislil in jo poča-kal. Mladenka se mu je počasi približevala in gledala v tla, ka-kor da bi kaj izgubila. Naen-krat pa se pripogne, odtrga cve-tico in mu jo pripne na jopič, nato pa se zazre v njegove za-ljubljene oči. Jože je bil neko-liko razburjen, vendar pa se je okorajčil, jo pritisnil k sebi in jo pričel strastno poljubovati in ji tako vrnil njene poljube.

Sedla sta in če tudi nista raz-umela dobro govorice drug drugega, je toliko bolj govorila njuna ljubezen.

Kmalu sta se vrnila domov. Pri slovesu ji je Jože še enkrat podal roko in poljubil, a pove-dal ji ni, da je bilo to najbrže zadnje slovo.

Naprej za delom

Jože je zapustil naselbino in z njim sem šel tudi jaz. On je ostal nekaj dni v Elyju, jaz pa sem se odpeljal dalje proti Chi-solmu.

Ely je tedaj štel okrog 8,000 prebivalcev in od teh je bilo približno eno tretjino Sloven-cev. Po večini so delali v oko-ljških železnih rudnikih, neka-teri pa so imeli svoje trgovine, gostilne ali kakšno drugo obrt. Tam je tedaj župnikoval eden prvih slovenskih misijonarjev Joseph F. Buh, kogar niso spo-štovali samo Slovenci, ampak tudi druge narodnosti po vsem železnem okrožju. Zelo so ga spoštovali tudi Indijanci, kate-re je učil v bližnji rezervaciji.

V mestni upravi pa so imeli Slovenci pogosto več odborni-kov in včasih tudi župana. V

pa, hvala Bogu, da vas je toli-ko, 95% poštenega vernega slo-venskega ljudstva, vam pa po-vemo: Potrpajte, čeprav nimate nikogar, da bi obrisal vaše solze in vas potolažil. Molite k Bogu in k Materi božji z Brezji, da vam olajšata bol in blagoslovita naše delo. Potrpajte in upajte, ni več tako daleč čas, ki prinese tolažbo, rešitev in mir. Fašizem je mrtve. Smrt komunizmu—svoboda narodu!"

Tako pišejo danes ti zapeljanci proti njihovi in naši rojstni domovini. Namesto da bi izda-jalci obžalovali svoje grehe, pa uganjajo še naprej umazano propagando in skušajo begati slovensko ljudstvo. Prepričan sem, da bo prišel čas, ko bodo zmešanci še obžalovali svoje grehe, a bo prepozno.

Anton Jankovitch.

Nekaj iz knjig

II.

Bellingham, Wash.—Pred več leti pa sem čital v slovensčini povest o milijonarski siroti, ka-teri so starši umrli v rani mla-dosti, njen stric pa je postal va-ruh nje in njenih milijonov. Oba sta bila plemenitega rodu, toda stric je bil zelo zadožen. Da bi ostal njen denar v njego-vih rokah, je pazil, da se ne bi dekle omožilo. Vsako njeno znanje z moškimi, ki bi mogoče vodilo v moitev, je premeteno preprečil.

Dekle se je čutilo kot v ječi, brez vsake svobode in še na uli-co jo niso pustili brez guver-nante, dasi je bila stara že 27 let. Radi tega si je neznansko želela svobode, katera je imela več celo njena služkinja. "Oh, ko bi bila jaz tako srečna," je

tem mestu je bil tudi že tedaj glavni stan Jugoslovanske kato-liške jednote, katere društva se posebno razvila po železnem okrožju.

Dospevši v lepo mestoce Chi-solmu, ki šteje približno toliko prebivalcev kot Ely, sem z lah-koto našel svoja prejšnja znan-ca Jožeta in Naceta, s katerima sem se ločil v Aurori pred le-tom dni. Na stanovanju, kjer sta stanovala, je bilo okrog 14 slovenskih mladeničev in mož. Gospodinja mi je dejala, da bom moral ob sobotah in nedeljah spati z dvema v postelji, ali pa na tleh, kajti vse postelje so bile oddane.

Delo sem dobil z lahkoto. Mo-ja znanca sta namreč vedela za rudarja, ki je potreboval sode-lavca. Takoj smo šli na njegov-dom, kjer sta me priporočila, nakar sem šel z njim na delo že drugi dan.

Dela v rudniku sem bil že va-jen, torej je šlo vse gladko. Ta-koj pa sem opazil, da je bila ruda bolj drobna in ne tako skalovita kot v rudniku Section 30. Bila je tudi slabše vrste, zato se je delalo nekoliko dru-gače. Delali smo po deset ur podnevi in deset ur ponoči. Kompanjska plača je bila okrog 25c na uro, večina pa je od a-kordnega dela zaslužila tudi do \$4 od vozčka. Razumljivo, za-služek je bil odvisen od slabe-ga ali dobrega prostora. Mnogi rudarji so na skrivaj mazali de-lovode in jim plačevali za pi-jačo, da so dobili dobre prosto-re. To so posebno prakticalni Finci, ki so navadno imeli vse-povsod prednost.

Čez leto dni (1912) pa so do-lovnik skrajšali na osem ur splošno po vsem železnem okrožju. Mnogi rudarji pa so ra-di tega godrnjali, češ, da ne bo-do več toliko zaslužili, toda poz-neje so spoznali, da so zaslužili prav toliko ali celo več.

Po delu smo se rudarji naj-večkrat razgovarjali, koliko vo-zičkov je kdo naložil itd. Za-tem pa so prišle na vrsto žens-ke, stara domovina in podob-no. Politika, bodisi starokraj-ska ali ameriška, pa ni prišla dosti v poštev.

(Dalje prihodnjič.)

vzdihovala. "Vse svoje milijo-ne bi rada žrtvovala za svo-bodo."

Nekoga dne pa je v njej do-zorel sklep. Preoblekla se je v obleko, strežnice in smuknila na ulico. Prvič v življenju je vži-vala svobodo, ampak ne dolgo. Na ulicah se je tako čudno po-stala, da je policija kmalu posta-la pozorna in njene svobode je bilo konec.

Končno pa se je zaljubila, da-siravno je njen stric budno pa-zil, da ni v grad prišel nihče, ki bi "zmotil" dekle. V grad pa so namreč prišli delavci, ki so prenovljali vse grad v notr-njosti; tako je ubogo dekle kon-čno imela priliko svobodno se razgovarjati z moškimi. Ker pa je bila plemenitega rodu, se de-lavci niso upali preprosto in brez razgovarjati se z njo. Med njimi pa je bil eden, o ka-terem so drugi delavci mislili, da je malce trknjen, ker se je izražal preprosto pred dekle-tom. Toda njegovo preprosto izražanje je prav nasprotno u-činkovalo pri dekletu. Največ-časa se je zadrževala pri njemu in ga spraševala o tem in onem, on pa ji je lepo in preprosto odgovarjal. Učil jo je celo sli-kati s čopičem. Neizmerno sre-čna je bila, ker se je vendar lah-ko svobodno razgovarjala s svo-bodnim človekom.

Od tedaj ga ni mogla več po-zabiti. Povedal ji je tudi na-slov njegovega stanovanja, ka-kor tudi da je oženjen in ima dva otroke. Vzlic temu pa je neprestano mislila nanj in na njegova dva otroke. Omožiti z njim se ni mogla, končno pa se je v velikem obupu vrzla pod vlak. Najprvo je obdarila z de- (Dalje na 3. strani)

Razgledi po stari domovini

(Poroča Franjo Aleš iz Ljubljane)

INOZEMSKI GLASOVI O NOVI PREROJENI JUGOSLAVIJI

Mladinska proga Samac-Sarajevo dograjena

Ogromni delež jugoslovanske mladine v prvem letu jugoslovanske petletke.

Pole meseca pred obvezo je bila normalno-tirna železnica Samac-Sarajevo, ki predstavlja največji gradbeni objekt v prvem letu jugoslovanske petletke. V tej izgradnji je započelo 12% vseh letošnjih investicij. Proga je zgrajena kot proga prvega reda in je zmogljiva nove proge petkrat večja kot zmogljivost ozkotirne proge Samac-Sarajevo. Proga je dolga 10 kilometrov, ima več predonov, od katerih je najdaljši Vranduk (1,528 metrov) ter 17 velikih mostov. Sam predor Vranduk je bil dokončan v rekordnem času 220 koledarskih dni. Dnevna norma pri prebijanju v obe smeri je znašala 17 metrov. Ta rezultat daleč presegla evropsko normo. Pri montaži železnih konstrukcij je bila norma prekoračena za približno 200 odstotkov. Montaža mostne konstrukcije, dolge 45 m in 30 m teže, je trajala le 36 ur. Dnevni efekt pri polaganju tirnice je znašal 10 kilometrov.

Na mladinski progi Samac-Sarajevo je bilo letos veliko število inozemskih obiskovalcev, ki niso poznali mladinske organizacije in razdelitve dela. Organizacija je uspešno razbremenila tehnične voditelje skrbni, ali bi prišla pravočasno delovna sila ali ne, ali se naloge res izvršujejo i. p. Tehnično vodstvo se je tako moglo posvetiti strokovnim vprašanjem. Med mladino, strokovnimi delavci in tehničnimi voditelji so vladali idealni misli. Med delom so se medsebojno izpolnjevali tako, da je bil ustvarjen ogromen delovni kolektiv, ki je bil sposoben, da je izvršil najtežja dela v danem terminu.

Veseli do dela in mladinski polet sta zajela vse strokovne delavce in tehnične voditelje, ki so vzgajali mladino in jo učili s tehničnimi in praktičnimi izkušnjami. V raznih tečajih se je mladina usposabljala za potrebe eksploatacije železnice, za gradbeno dela, za delo v industriji, v kmetijstvu, trgovini, združništvu itd. Organiziranih je bilo 166 tečajev s 15.000 udeleženci.

Za ljudi v dolini reke Bosne je bil ta veliki vrvež nekaj izjemnega. Mladinsko veselje in delovni polet sta prevzela tudi prebivalce krajev, skozi katere se peljala proga. Organizacije ljudske fronte so tekmovali med seboj, katera bo nudila več pomoči na progi. Pa tudi mladina je prispevala velik delež pri gradnji in vzdrževanju proge. Vse tri galerije, spodaj pa je bilo nad 1.000 oseb, torej vseh skupaj nad 5.000. Če pomislimo, da je stala vstopnina od 90c do \$3,60, pomeni to dobro znamenje, ki kaže, da se je pričelo delavstvo zavedati nevarnosti fašizma in vojne. Navzočih je bilo lepo število Slovanov, med njimi tudi Hrvatov in Slovencev. Predsednik shoda je priznal, da so do uspeha veliko pripomogli tudi uradniki Ameriškega slovanskega kongresa. Podpisani je prodal med Slovenci vstopnic za \$53,40.

Glavni govornik je bil bivši podpredsednik Henry Wallace. Med drugim je dejal: Tudi pokojni predsednik Roosevelt je imel v kabinetu nekaj oseb z Wall Streeta, toda jih je vodil on, ne pa oni njega, dočim Trumanovo administracijo vodi Wall Street in militaristi, slednji pa so pod kontrolo Wall Streeta. Poudaril je tudi, da nas taka politika vodi v depresijo, kakor pred 15 leti, nato pa v tretjo svetovno vojno.

Dalje je dejal, da ne obstaja problem glede separatne pogodbe z Nemčijo, temveč z Rusijo, kajti brez sodelovanja Rusije, ne more biti miru. Reakcija se ne boji komunizma v Ameriki, pač pa prave demokracije. Opo-

de Josipu Brozu-Titu in se zahvalili, ker je bilo ugodno predstavnikov avstrijske komunistične stranke, da vrne Jugoslavija avstrijske vojne ujetnike še pred podpisom mirovne pogodbe.

Zavedamo se, pravijo Avstrijci, da se je ne glede na škodo, ki jo je Jugoslavija utrpela zaradi Avstrijcev med hitlerjevsko okupacijo, zlasti pa zaradi hujškanja, ki ga izvaja avstrijska reakcija proti novi Jugoslaviji, postavila jugoslovanska vlada na stališče, da bo prišlo do repatriacije avstrijskih vojnih ujetnikov šele po formalnem podpisu mirovne pogodbe z Avstrijo. Dejstvo, da bomo mi prišli prej do naših družin, smatramo za širokogrudno izvajanje načel, na katerih je zgrajena nova Jugoslavija, kot znak, da išli jugoslovanska vlada prijateljske odnose z avstrijskim ljudstvom in da ne smatra vojnih ujetnikov za odgovorne za mrčne spletke avstrijske reakcije — plačanca zapadnega imperializma.

Med našim ujetništvom smo jasno spoznali, da povzroča politika imperializma nesrečo narodom. Junaški zgled narodnoosvobodilne borbe narodov Jugoslavije in veličastna obnova v okviru petletnega gospodarskega načrta sta nam predvsem pokazala, kako se narod lahko hitro dvigne, kadar se osvobodijo notranjih in zunanjih zatiralcev. V trenutku, ko se vračamo v domovino, izjavljamo, da so nam narodi Jugoslavije pokazali, kaj je resnična demokracija.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

Narjem njegova dva otroka, potem pa — konec.

Ta povest je živa priča, da bogastvo ne zasnuje samo delavce, pač pa tudi svoje ljudi. In ne pozabite Lanija ...

George Gornik.

Poročilo o Wallacevem shodu

Herminie, Pa.—Wallacev shod se je vršil 10. nov. v dvorani Syria Mosque v Pittsburghu. Organiziralo ga je članstvo organizacije American Progressive Citizens, ki ima svojo postojanko tudi v Pittsburghu. Pri organiziranju je pomagal tudi Frank Kingdon iz New Yorka, kateri je tudi dober govornik. Pozival je vse naprednjake, naj se dobro organizirajo za prihodnje volitve in porazijo vse nazadnjake. Rekel je, da ima organizacija PCA postojanke v 25 državah in ako ji bo narod prisločil na pomoč finančno in moralno, je možnost, da se pomete sedanjo reakcijo s krmila, katera štirje na novo vojno in pripravljajo tla za fašizem.

V dvorani so bile zasedene vse tri galerije, spodaj pa je bilo nad 1.000 oseb, torej vseh skupaj nad 5.000. Če pomislimo, da je stala vstopnina od 90c do \$3,60, pomeni to dobro znamenje, ki kaže, da se je pričelo delavstvo zavedati nevarnosti fašizma in vojne. Navzočih je bilo lepo število Slovanov, med njimi tudi Hrvatov in Slovencev. Predsednik shoda je priznal, da so do uspeha veliko pripomogli tudi uradniki Ameriškega slovanskega kongresa. Podpisani je prodal med Slovenci vstopnic za \$53,40.

Glavni govornik je bil bivši podpredsednik Henry Wallace. Med drugim je dejal: Tudi pokojni predsednik Roosevelt je imel v kabinetu nekaj oseb z Wall Streeta, toda jih je vodil on, ne pa oni njega, dočim Trumanovo administracijo vodi Wall Street in militaristi, slednji pa so pod kontrolo Wall Streeta. Poudaril je tudi, da nas taka politika vodi v depresijo, kakor pred 15 leti, nato pa v tretjo svetovno vojno.

Dalje je dejal, da ne obstaja problem glede separatne pogodbe z Nemčijo, temveč z Rusijo, kajti brez sodelovanja Rusije, ne more biti miru. Reakcija se ne boji komunizma v Ameriki, pač pa prave demokracije. Opo-

Zapuščamo Jugoslavijo kot novi ljudje Jugoslavlani ste lahko prepričani, da ni prazna obljuba, če vam zagotavljamo, da se bomo v domovini vztrajno prizadevali za prijateljske odnose med našima dvema državama, ki pomenijo predvsem za avstrijski narod življenjsko vprašanje.

V Jugoslavijo smo prišli kot del fašističnih okupatorjev. Ki so tukaj strašno gospodovali. V trenutku vojaške kapitulacije hitlerjevskega fašizma smo bili brez upanja, brez poti in cilja. Če danes zapuščamo Jugoslavijo polni življenjske borbosti, se moramo zahvaliti temu, da nam narodi Jugoslavije niso vrnilo milo za drago, temveč so blivšim sovražnikom pokazali, kaj je prava demokracija. Čeprav Jugoslavija sama čuti posledice vojne, smo prejemali skoraj dvakrat več hrane, ki jo prejemajo naši sonarodnjaki v domovini, dobivali smo plačo za delo ter smo bili deležni iste zdravniške nega, katere so deležni pripadniki jugoslovanske armade.

Se bolj kakor ta skrb je učinkoval na nas zgled jugoslovanske osvobodilne borbe in obnove. Ko smo se trudili, da s svojo pobudo pri delu v okviru jugoslovanske petletke odstranimo vsaj del škoda, ki smo jo mi povzročili, smo postali tudi mi novi ljudje. Videli smo, kaj narod zmaga, če je složen. Čeprav nam je šele sedaj vrnjena svoboda, smo z zgledom in skrbjo nove Jugoslavije že prej postali svobodni ljudje, ki smo se otresli temne preteklosti.

O vsem velikem, kar smo doživeli, bomo v svoji domovini govorili resnico ter bomo kljub spletkarjenju avstrijske reakcije zgradili most med obema državama.

zori je tudi na Taft-Hartleyev zakon, kateri je naperjen proti delavskim organizacijam. Govoril je tudi o Palestini, iz katere se je nedavno vrnil, in izrazil zadovoljstvo, da sta se Amerika in Rusija sporazumeli vsaj glede tega problema. Povedal je, da je bil v šestih evropskih državah že poprej, a se je vedno z veseljem vrnil v rojstno domovino, toda slučaj v Philadelphiji ga je zelo potrl. Dejal je, da narodi v Evropi sumijo dviganje fašizma v Ameriki pod zaščito reakcije. Domov grede iz Palestine se je ustavil v Italiji in govoril z različnimi osebnostmi, med njimi s komunističnimi voditelji. Vsi so mu dali razumeti, da se boji politike, ki jo danes vodi ameriška administracija. Politika dveh svetov vodi v vojno, dočim vsi narodi žele miru, trajnega miru! Truman in njegova administracija vsiljuje red narodom, ki so oddaljeni tisoče milj od nas, doma pa ga ne zna vzdržati.

Na shodu je nastopil tudi bivši pittsburski župan Cornelius D. Scully, katerega se se brez dvoma spominjajo mnogi delegati enotne konvencije, ki se je vršila l. 1941 v hotelu Fort Pittu v Pittsburghu.

Scully je izjavil, da obžaluje sedanjega župana in komisarja Kanea, ker se nista hotela odzvati vabilu na shod. Dobro sta tudi govorila filmska igralca Canada Lee in Albert Maltz. Oba sta bila obtožena razžaljenja neameriškega kongresnega odseka. Vsi govorniki so hvalili Wal-

lance kot moža velikega duha, značajnosti in bojvnika za pravice malega človeka.

Na shodu so pobirali prostovoljne prispevke, ki so znašali nad \$5.000. Posetniki liberalne prepričanja so darovali po \$5, 10, 25 in 100 dolarjev. Neka oseba je darovala \$500, nekateri pa med \$200 in \$300. Denar bo porabljen za kampanjo v prid organizacije naprednih Američanov.

Vse kaže, da se nekaj kuha. Mogoteli bi radi zatrli vse civilne svoboščine, unije in delavske organizacije v splošnem, samo da bi rešili same sebe. Ali ste čitali zadnji Adamičev T & T? Adamič je v njem objavil pismo bivšega generala Holdrigea, kateri bi bil rad zaslišan pred kongresnim odsekom in izpovedal, kdo danes zapoveduje amerškemu generalnemu štabu. Čitajte oktobrsko in decembrsko številko T & T in boste videli, kam jadramo.

Torej prijatelji in prijateljice, pojdemo na delo in se pripravimo za prihodnje volitve, ki se bodo vršile prihodnje leto. Počistimo z reakcionarnimi zastopniki, ki bi radi uvedli fašizem v Ameriki!

Leto 1948, bo zgodovinskega pomena, zato moramo iti vsi na volišče, sedaj pa moramo delati na pripravah za skupen nastop!

Sedaj pa še nekaj. V petek zvečer, 5. dec., bomo imeli v Pittsburghu zopet zelo važno prireditev oz. shod. V dvorani Carnegie bosta nastopila dva poznana bojvnika za pravice delavstva, naš pisatelj Louis Adamič in sloviti pevec Paul Robeson. Oba sta napravila že veliko dobrega za splošen ljudski blagor, zato je naša dolžnost, da se udeležimo tega shoda stoodstotno. Vstopnice lahko kupite tudi pri podpisaneu.

Ta shod se bo vršil pod avspicijo Ameriškega slovanskega kongresa. Ta organizacija potrebuje denar za radijski program, ki ga oddaja vsako nedeljo ob 1:15 popoldne s postaje WLOA v Braddocku. Naravnajte svoj radio na številko 1550.

Ne pozabite priti pogledati v Herminie filmov iz starega kraja. Na platno boste videli, kaj vse je preстал slovanski narod in da ima sedaj popolnoma prav, ko ne mara tujcev, da bi mu vladali.

Naj končam. Ne bodimo strahopetci! Odgovorimo onim, ki stresajo svojo jezo z besedami, češ, ako ti tu ne ugaja, pojdi tja, od koder si prišel. Vprašajte jih, koliko let so oni ustvarjali bogastvo te dežele in spravili jih boste takoj v zadrego. Nekateri niso bili še rojeni, ko smo mi že kopali črni diamant 12 ur na dan. Ne kleplajte pred nikomur v boju za svoje pravice!

Anton Zornik.

area kot moža velikega duha, značajnosti in bojvnika za pravice malega človeka.

Na shodu so pobirali prostovoljne prispevke, ki so znašali nad \$5.000. Posetniki liberalne prepričanja so darovali po \$5, 10, 25 in 100 dolarjev. Neka oseba je darovala \$500, nekateri pa med \$200 in \$300. Denar bo porabljen za kampanjo v prid organizacije naprednih Američanov.

Vse kaže, da se nekaj kuha. Mogoteli bi radi zatrli vse civilne svoboščine, unije in delavske organizacije v splošnem, samo da bi rešili same sebe. Ali ste čitali zadnji Adamičev T & T? Adamič je v njem objavil pismo bivšega generala Holdrigea, kateri bi bil rad zaslišan pred kongresnim odsekom in izpovedal, kdo danes zapoveduje amerškemu generalnemu štabu. Čitajte oktobrsko in decembrsko številko T & T in boste videli, kam jadramo.

Torej prijatelji in prijateljice, pojdemo na delo in se pripravimo za prihodnje volitve, ki se bodo vršile prihodnje leto. Počistimo z reakcionarnimi zastopniki, ki bi radi uvedli fašizem v Ameriki!

Leto 1948, bo zgodovinskega pomena, zato moramo iti vsi na volišče, sedaj pa moramo delati na pripravah za skupen nastop!

Sedaj pa še nekaj. V petek zvečer, 5. dec., bomo imeli v Pittsburghu zopet zelo važno prireditev oz. shod. V dvorani Carnegie bosta nastopila dva poznana bojvnika za pravice delavstva, naš pisatelj Louis Adamič in sloviti pevec Paul Robeson. Oba sta napravila že veliko dobrega za splošen ljudski blagor, zato je naša dolžnost, da se udeležimo tega shoda stoodstotno. Vstopnice lahko kupite tudi pri podpisaneu.

Ta shod se bo vršil pod avspicijo Ameriškega slovanskega kongresa. Ta organizacija potrebuje denar za radijski program, ki ga oddaja vsako nedeljo ob 1:15 popoldne s postaje WLOA v Braddocku. Naravnajte svoj radio na številko 1550.

Ne pozabite priti pogledati v Herminie filmov iz starega kraja. Na platno boste videli, kaj vse je preстал slovanski narod in da ima sedaj popolnoma prav, ko ne mara tujcev, da bi mu vladali.

Naj končam. Ne bodimo strahopetci! Odgovorimo onim, ki stresajo svojo jezo z besedami, češ, ako ti tu ne ugaja, pojdi tja, od koder si prišel. Vprašajte jih, koliko let so oni ustvarjali bogastvo te dežele in spravili jih boste takoj v zadrego. Nekateri niso bili še rojeni, ko smo mi že kopali črni diamant 12 ur na dan. Ne kleplajte pred nikomur v boju za svoje pravice!

Anton Zornik.

Zadeva Slovenskega narodnega muzeja

Piše Erazem Gorshe, Cleveland, O.

(Nadaljevanje in konec.)

To je kopija pisma, ki sem ga poslal direktoriju Slovenskega narodnega doma priporočeno, dne 12. maja 1947.

"Direktorjem Slovenskega narodnega doma,

6409 St. Clair Ave.,
Cleveland 3, Ohio

"Lahko mi pritrdite, če hočete, da prosvetni odsek direktorija SND v zadnjih letih ni bil to, kar bi moral biti, čemur je kriv celotni direktorij, ki je podcenjeval prosvetno delo pri domu. Kot marsikatera druga društva, je med vojno tudi prosvetni klub SND precej opešal, toda v decembru leta 1946 je Prosvetni klub SND dobil nov, zelo razveseljiv razpoh, ko je zopet 22 delniških društev izvolilo svoje zastopnike za Prosvetni klub SND, za vodstvo prosvetnih aktivnosti pod okriljem S. N. doma.

"Gledé prosvetnega odseka direktorija SND je podal na delničarski letni seji naš bivši blaginjak Leopold Kushlan jasen in iskren nasvet, kar je zagovarjal tudi Joseph Skuk, zastopnik društva Naprej šte. 5 SN-PJ, da naj bi se iz celotnega direktorija izvolilo nekaj oseb v prosvetni odbor, oziroma za sodelovanje v Prosvetnem klubu S. N. doma. Žal, da se tega nasveta ni upoštevalo.

"Načrt, katerega je menda zasnoval Janko N. Rogelj, da naj bo upravni odbor direktorija SND obenem tudi prosvetni odbor, ne bo nikdar funkcioniral, ker se je jasno pokazalo že na prvi seji tega odbora dne 28. januarja 1947. Temu se ni čuditi. Korporacijske zadeve S. N. doma so ena stvar, kar je glavna funkcija upravnega odbora. Prosvetne zadeve so pa čisto nekaj drugega, ki se drugače rešujejo. Ravno letos ima upravni odbor toliko nalog in posla z ureditvijo računov za državo in z urejanjem delnic, da ne omenjam raznih drugih nalog in poslov. Kako naj se torej upravni odbor briga za prosvetne zadeve, kot bi bilo treba?

"Prosvetna dela, to je nekaj posebnega, nekaj povsem drugega od poslov in korporacij. SND. Mešajte kakor hočete, rezultat bo vedno isti, kot če bi mešali vodo in olje, vedno ostane vsako zase. Prosvetnemu delu se ne more diktirati, vse mora prihajati prostovoljno iz sre takih ljudi, ki jim je prosvetno delo res drago in so k temu naklonjeni. Tudi s politiko ene ali druge vrste se tega ne more mešati. Prosveta je nad vsemi strankami, politiko ali vero, ker to so zadeve le posameznikov. Zato ne bi smeli jemati teh zadev in dela iz rok tistim, ki svoje prosvetno delo razumejo in cenijo, kot kdo drugi svoje, kar je že.

"Diktatoričnih ukrepov upravnega odbora direktorija SND z dne 28. jan. 1947 ne bi smel celotni direktorij nikdar potrditi, v kolikor se to tiče Slovenske šole in muzeja. Vrniti bi se morala skupna seja z zastopniki društev Prosvetnega kluba SND, kjer naj bi se vršile volitve na demokratičen način, kot prejšnja leta in se dalo zopet priliko, da si izvolijo svojega predsednika, podpredsednika in tajnika.

"Prosvetni klub S. N. doma še vedno obstoji, ga ni odpravila zadnja delničarska konferenca. Ta klub ima vse pravice, da re-

šuje vse prosvetne aktivnosti pod okriljem doma, v zvezi z muzejem in šolo. Tako se je izvajalo zadnjih 11 let, zakaj ne letos? Naj društveni zastopniki sami izvolijo svoje uradnike, kogar hočejo. To je demokratično in v soglasju z resolucijo, ki je bila sprejeta na delničarski seji SND v januarju 1935 leta. Direktorij bi lahko omejil število oseb, katere naj bi se udeleževale sej Prosvetnega kluba SND.

"Društva z darovi podpirajo in vzdržujejo že vsa leta Slovensko šolo SND, da je sama sebe vzdržljiva in zadnja leta istotako podpirajo S. N. muzej. Zato je popolnoma pravilno in pošteno, da imajo društva tudi besedo pri vodstvu, kot so jo imele preteklih 11 let.

"Kdor ne zna in ne more graditi v prosvetnih delih, naj vsaj ne podira, kar drugi skušajo doseči. Muzeju je tudi škodljivo, kdor govori, da muzej potrebuje večje, novo poslopje, ker s tem se bega člane društev. V resnici so, sedanjí muzejski prostori dovolj prostorni za naše arhive za nadaljnjih 10 do 15 let.

"Slovenski narodni muzej je splošna narodna ustanova, ki se mora čimprej samostojno inkorporirati v državi Ohio. Muzej od leta do leta vedno več ljudi obiskovalo iz vseh krajev Amerike in Kanade. Spotoma se bodo ustavili tudi v Klubu društev za okrepilo in pustili tam marsikateri dolar. Dom naj da muzeju in šoli prostore, kot jih imajo ti dve ustanovi sedaj, pa bo vse dobro.

"Pomniti je treba, da je bil muzej ustanovljen in da se je dosledno propagiralo v naših listih, da se zbere skupaj zgodovina ameriških Slovencev in ohrani našim potomcem tukaj v Ameriki. Tako je bilo vedno jasno povedano in pod tem vtišom smo zbiralí blago in denar od ljudi po vsej Ameriki.

"Propaganda, da naj bi se celotni Slovenski narodni muzej poslal v Ljubljano, v Slovenijo, je škodljiva in bo povzročila velikanski glavobol, ker znajo ljudje zahtevati svoje reči nazaj, kar jim ni zameriti. Pravilno pa je, če imamo v muzeju od ene stvari po dve ali več, da se sme tja v Narodno in Univerzitetno knjižnico v Ljubljano poslati odlično blago, prvo pa se mora pozitivno obdržati tukaj v našem Slovenskem narodnem muzeju. Na ta način bi polagoma brez vsakega hrupa ustvarili dvojen arhiv zgodovine ameriških Slovencev, enega tukaj, drugega v starem kraju, tako, če se primeri kakšna nesreča enemu arhivu, da ostane še drugi. Vsekakor pa je za enkrat naš muzej tukaj v Clevelandu varnejši kot kateri si bode v Ljubljani ali v Evropi. Nevarnost je velika, da bo v prihodnji vojni Slovenija še bolj razdejana, kot je bila v drugi svetovni vojni.

"Zlobno je bilo, ko ste mi odvzeli tajništvo muzeja in šole. Zadnjih 11 let sem z vso dušo in rokami delal za ti dve ustanovi. Pred tem sem se na moč trudil pri dramskem društvu Ivanu Cankarju in igral na odru z malo izjemo v vsaki igri skozi 18 let. Skupno sem delal na prosvetnem polju v Slovenskem narodnem domu nad 28 let. Kot direktorji niste bili pošteti z menoj zadnji čas. Pikali ste me in podcenjevali moje delo. Pri prosvetnem delu doslej še nisem nič zaslužil. Zadnjih par let ste mi komaj povrnili aktualne stroške, ki sem jih imel s tem v zvezi, to je vse.

"Kampanja za S. N. muzej je sijajno uspela. To kaže, da se Slovenci po vsej Ameriki zanimajo za zgodovinsko ustanovo. S kampanjo sem imel tudi veliko izrednega dela in sem vse izpeljal odlično. Za nagrado pa ste mi odvzeli tajništvo muzeja in šole. Brez tajništva v mojih rokah pa ne bo uspevala ne ena in ne druga ustanova, čeprav sem arhivar. To se pravi nesramno se norčevati iz mojega velikega dela in prizadeva-

nja in zato se ne bom udeležil nobene več seje direktorija S. N. doma. Ključev od muzejskih omar pa tudi še ne bom za enkrat izročil, ker sem jaz osebno veliko odgovoren strankam, ki so prispevale reči.

"Nakazali ste mi tudi sramotno plačo \$10 na mesec iz muzejskega sklada. Za tako priznanje se zahvalim vsem in pri tem čutim, koliko mislite o mojem delu. Zato ne morem več z vami sodelovati kot direktor SND, ker me tako nesramno podcenjujete in se norčujete iz mene in mojega dela.

"Ko se enkrat S. N. muzej samostojno inkorporira, bodo njegovi člani: a) slovenske podporne organizacije, ki podpirajo muzej; b) slovenski narodni domovi po Ameriki; c) društva; d) posamezniki, ki podpirajo muzej. Če bodo zastopniki volili na demokratičen način in me izvolili za vodstvo muzeja s tajništvom, bom rad sprejel in delal na tem do tedaj, kolikor časa bodo hoteli. Če se me ne izvolijo, pa se tudi rad umaknem v pokoj, katerega sem si že zaslužil. Ne sprejemam pa nikdar diktatorstva v prosvetnih zadevah, kot se je letos primerilo. . .

"Mojea dosedanjega dela v prosvetnih zadevah, muzeju in šoli, ne boste mogli nikdar zameniti, pa če si še tako prizadevate. Je dobro zapisano, ki drži.

Erazem Gorshe.

Za odgovor na to pismo pa so šli in premenili ključavnico v vratih S. N. muzeja, kar sem opazil 20. maja 1947, in me tako popolnoma odstranili od S. N. muzeja, katerega sem z velikim delom in trudom zgradil v zadnjih osmih letih. Sedaj pa sprejmite vi, dragi rojaki in rojakinje, odborniki organizacij, domov in društev, ki ste finančno podpirali muzej skozi vsa leta. Kakšna naj bo bodočnost S. N. muzeja? Kot sem že rekel v pismu direktoriju, sem še vedno na razpolago za delo in vodstvo muzeja in Slovenske šole, če se mi vrnejo pravice, ki mi gredo s tem v zvezi. Brez tajništva pa ne morem narediti nič. Muzeju se mora vrniti vsa imovina, ki je bila zbrana od ameriških Slovencev, da se spravi v red zbrano blago. O vsem tem bo odločala prihodnja delničarska konferenca S. N. doma, ki se običajno vrši vsako leto na drugi četrtak zvečer meseca januarja. Torej od društvenih zastopnikov in zastopnic, kot tudi od posameznih delničarjev je odvisno vse. To jeseen se je tudi prekinila slovenska šola SND, ki je obstajala od leta 1924 pod domovi mvdstvom. Torej še druga izguba.

Uredniška pripomba:—Za razčiščenje zadeve Slovenskega narodnega muzeja je Prosveta odprta za stvaren odgovor tudi nasprotni stranki.

O pošiljanju darilnih paketov v stari kraj

Polna uprava naznanja, da je mogoče pošiljati v Jugoslavijo carine prosto darilne pakete in sicer pod sledečimi pogoji:

- (1) Vsak paket mora nositi Oznacbo "GIFT PARCEL" na vidnem mestu.
- (2) Vsebovati sme sledeče: Nekavarijela živila. Ponošeno obleko in čevlje. Novo obleko in čevlje ter blago za izdelavo listih (novo blago je carine prosto do 44 funtov letno za vsako osebo v družini, kateri pošiljatelj pošilja zavezo). Tobak in njegove izdelke do 40 gramov (približno 1,4 unce) na paket. Druge predmete za vsakdanje potrebe v manjših količinah (luksemburški predmeti so prepovedani).
- (3) "Darilni paketi" so omejeni na leto 22 funtov po odredbi urada za mednarodno trgovino, ter je mogoče poslati le po enega tedensko, od tega pošiljatelja na naslov iste osebe.

Četudi so carine prosti, morajo darilni paketi vseeno biti opremljeni z običajnimi carinskimi izjavami, ali listki (iskovina 2966), katero naj se točno izpolni, kot tudi listek 2922, katerega se priloži na paket. Poštnina za darilne pakete je 14 centov od funta ali del funta.

Paketi, ki ne odgovarjajo gornjim navedbam, spadajo pod drugo kategorijo in poštnina za iste je 22c od prvega funta in 14c od vsakega naknadnega funta, tehtati smejo do 44 funtov.

Zapomni naj si torej vsakdo, da je razlika med "darilnimi paketi" in večjimi paketi, ki smejo tehtati do 44 funtov. Ti slednji ne smejo nositi oznake "darilni paketi". Ker to velja le za pakete do 11 funtov teže.

V Gallonu, O. je v stavki pri North Electric Co. nedavno prišlo do precej viharne akcije s strani stavkarjev, članov avne unije CIO. Z masnim piketiranjem so delavci prisilili družbo, da je pristala na pogajanje. Pikete je "piketirala" policija s količki.

TOVARIŠI

POVEST PARTIZANSKE ZVESTOVE

TONE SELIŠKAR

(Nadaljevanje)

In Pavlek je dobil še cele, močne hlače, ki so mu bile malce predolge, pa je hlačnice zavil do meč, jopič, ki je imel sicer luknjo na obeh rokavih, ampak je bil topel in še srajco iz hodnega platna mu je vrgla gospodinja iz skrinje.

"Če bi imel zdaj še kakšne šolne, bi bil kar fant od fare!" je dejal Pavlek. "Noge imam vse ranjene."

"Aj, aj, viš, na to še pomisli nise. Čakaj, prinesla ti bom čeber vroče vode in mila, pošteno si jih umij in odrgni, potem ti jih bom namazala z gadovo mastjo. Tačas bomo pa tudi kako obutev našli!"

"O, vroča voda in milo! Kar zapahnil je vrata, ves se je slekel, potem pa se je omaval od nog do glave, da se je kar povodenj napravila okoli čebra. Počutil se je kakor prerajenega, ko si je nataknil svežo srajco in oblekel suhe hlače. Pobasal je svoje premočene in raztrgane cunjice, naglo stopil na dvorišče in jih zaludal v potok. Zbogom in srečno! Saj ga je že preklemsko žrlo! Uš! Te vražje živalice so se prikazale pod srajco, čim nisi imel prilike za umivanje, čim nisi mogel oprati perila. Oh, kako ga je včasih žrlo! Praskali so se vsi po vrsti, to jih je včasih bolj mučilo kot glad in žeja. Res da so se smejali drugo drugemu, kadar je kdo segel z roko pod srajco, ampak pomagati se ni dalo. Bolj si jih pobijal, več jih je bilo. Velike, rejene mrhe si polovil, gnidam pa nisi mogel do živega. Te uniči le vroča voda! Vročna voda pa je bila v gozdovih bolj dragocena kot zlato.

"Uš, to ti je sovražnika številka ena!" je razlagal Črt, kadar je zmagovalno stisnil rejeno živalco. "Fašist je sovražnik številka dve, begardist sovražnik številka tri!"

S tem je dovolj jasno povedal, da so jim bile uši včasih bolj nadležne kakor fašisti in begardisti.

Zdaj pa se je Pavlek le končno rešil svojih ušivih cap! Na mizi ga je spet čakal velik kos pravkar pečene kruha. Skorja je kar hrustala pod zobmi in po vsem telesu se mu je razilil ogenj novih moči, novega veselja, novih upov in nad. Skoraj da je občutil v srcu veliko hvaležnost napram tej dobri ženski, toda s kosom kruha in s temi suhimi cunjami si ženska ne more oprati svoje vesti. Pet partizanov je poslala v smrt, da je rešila svojega sina. Pet partizanov za nekaj kil moke in riža! Ko jo je Pavlek takole od strani opazoval, si ni mogel razlagati njenega srea. Dopovedali so ji seveda, da dela tako prav in da je napravila s tem izdajstvom veliko zaslužno delo za vero in za narod, kajpak, velik del krivde nosijo tisti, ki so jo tako nahujkali, toda njenih rok se vendar drži prelita kri partizanov, ki so šli tudi za njeno svobodo v boj! Potlačil je hvaležnost nazaj v slabotno srce! Izdajstvo se mora masčevati! Brez kazni ne bodo ti zaslepljeni nikdar izpregledali.

"Le jej, le jej, potem pa kar za hlepa pri nas ostani!" mu je dejala ženska. "Zdaj bi te zares krvavo potrebovali, ko je šel Jože k beli gardi. Kaj praviš na to?" je silila vanj ženska. "Natakniti si te škornje!"

Tudi ponošeni in zakrpani škornji so ga razveselili. Malce veliki so mu bili, toda če je

natlačil v prste slame, se je dalo hoditi z njimi. Gadoma mast pa je čudeže delala. Noge ga niso več skelele in kar hladila mu je ožuljene pete in ranjene prste.

"Pa bom pri vas ostal!" je dejal Pavlek. "Prav tako! Ko se bodo oče vrnili, se bosta za plačo pogovorila."

Potem si je že kot domač hlapec pričel ogledovati hišo in vse, kar je k domačiji pripadalo; hlev, v katerem je stalo šeststo goved in staro kljuse, skedenj, ki je bil natrpan s senom, svinjake, v katerih sta krulila dva velika in mastna pujska, kaščo, klet... Metka mu je veselo razkazovala vse to blagostanje, saj pa je bilo tudi kaj videti, kajti hiša je bila premožna, vsega je bilo dovolj, kamorkoli je vtaknil svoj nos. Po dvorišču se je pasel velik roj kokoši, mlade goske so se tiščale pod klopjo ob zidu, ker so silno občutljive za dež, v kuhinji pa je viselo pod črnim stropom nekaj velikih šunk in cela rešta klobas.

"Kako pa, da ste kralji v tem času?" se je čudil Pavlek.

"Ko so se streljali fašisti in partizani, ga je zadelo, pa smo ga zaklali."

Izpod neba pa je bilo na vse pretege. Črni oblaki so se plazili nad drevesi, potok se je že pričel razliti po travniku, ves čas je poliskovalo in votlo grmelo.

"Kar strah bi nas bilo te dni, ko ni očeta!" je pravila mati. "Je kar prav, da si se odločil ostati pri nas, je vsaj en možiki pri hiši!"

Pavlek pa je živino napojil, v kuhinjo je vde nanosil in celo skladišnico nasekanih drv. Potem se je spravljal z največjo sekuro nad polena, da ga je ženska kar dopadljivo gledala, ker je pokazal fante tolikšno vneto za delo. Pa tudi razumel se je na vsakršen posel, da, kar prida hlapčel bo in oče ga bodo veselili, ko ni Jožeta doma.

Ko so v mraku vsi trije tičali v kuhinji okoli ognjišča, kjer je gospodinja kuhala žgance, sta Pavlek in Metka že po domače čebljala in sta si delo za jutrišnji dan razdeljevala. Če bo deževalo, bosta cepila drva, drugega dela za enkrat ni pri hiši, če bo pa sonce sijalo, bodo preorali njivo, s katere so poželi ječmen, da bodo potem repo posejali. Mati pa je najraje govorila o Jožetu, saj je bil edinec.

"E, da si ga videl! Močan je kakor hrast in visok kakor gora, za delo pa pripraven kakor malokdo," je pripovedovala mati in se je raznežila, ko je z besedo mislila nanj.

"Kaj pa, če ga bodo partizani v borbi ubili?" jo je vprašal Pavlek.

"Saj jih ni več!" je dejala mati in obstala od strahu.

"So, so, mati! Ko sem bežal čez Veliko goro, sem jih videl. Bilo jih je najmanj tisoč!"

"Križi božji, fant, saj lažeš!"

"Prisegem, mati! Na lastne oči sem jih videl!"

"Oh, nesrečni fant, kakšen strah si mi spet vril v srce. Ne, ne... Veš, partizani se bodo naših fantov tako bali, da jih nikoli več ne bo iz host. Od lakote bodo tamkaj poginili!"

"Jejmene, Dimež, zakaj nisi tukaj!" je vzdihnil sam vase Pavlek. "To bi se obližoval. To bi bilo nekaj zate!"

(Dalje prihodnjik.)

Nekaj brkinskih

A. Bubnič

Na Pregraju, kot po vseh Brkinskih, so se pred dobrimi sto leti živeli le ovčarji, ki so pasli po gmajnah grofove ovce. Borno so živeli. Polagoma pa so se osvobodili, postali so gospodarji čred, toda še dolgo let so živeli primitivno, skromno življenje, dokler niso začeli obdelovati zemlje ter se baviti s sadjarstvom, ki se sedaj vedno lepše razvija.

Pregarci so se pred davnimi leti odločili, da bodo na prijaznem griču izven vasi, kjer je stala prej majhna cerkva, sezidali lep, visok zvonik, kakršnega ni v okolici.

Poslali so torej na Kras po zidarja. Res pride v vas mojster, toda ko vidi le s slamo pokrite hiše in malo ljudi, si misli: "No, tu pa ne bo kaj prida zasluzka," in že se odpravlja proč.

Tedaj sreča vaškega starešina. Ta takoj sprevidi, kam pes taco moli, prime Kraševca za ramo in mu reče:

"Ti gledaš samo na strehe, poglej še malo po cesti!"

Ko mojster zapazi na cesti ovčje bobke, se kmalu dogovori in nič več ga ne skrbi, da ne bi mogli vaščani plačati njegovega dela.

Pošteno so se dogovorili, toda mojster in njegovi delavci so vaščane ogoljufali, kajti zvonik, ki so jim ga sezidali, je bil preozek.

To je bilo taktat v davnih starih časih. Sedaj pa Pregarci ne potrebujejo več kraških zidarjev. Sami so se izučili in slove kot dobri zidarji daleč naokoli.

Pa tudi ovčjereje niso popolnoma opustili.

Huje je sosednja vas. Vaščani so se v prejšnjih časih neprestano dajali s Pregarci, ki so jim nagajali s čudno psokvo "didi, daj, daj." Nekoč je prišlo celo do pravega spopada in se še danes ne ve, komu je hujša predla.

Sedaj pa ni več niti sledu o teh nekdanjih zdrahah. Obe vasi imata skupen ljudski odbor in ljudje se dobro razumejo.

Drugačni časi in drugačni ljudje so sedaj na svetu.

Na Pugarju živi Jože, invalid iz prve svetovne vojne. Slep je na eno oko pa vseeno nabere največ gob, celo tako drobne kot lešniki, ko še niti izpod listja ni so pokukale. Pravi, da jih že od daleč voha.

In res ti že ves teden poprej, preden začno rasti, pripoveduje predsedniku zadrage: "Po gobah smrdi, pripravi zabojke, da jih boš imel kam spravljati in v čem odpošiljati naprej."

Jože pa ve ceno še mnogim stvarim. Tako na primer zelo pridno obira brinove jagode. Če te kdaj ščiplje v želodcu, kar k Jožetu se zateci, takoj te bo spet spravil v dobro voljo.

Pred nekaj leti je umrl v tej vasi prileten možček. Za kozareček vina je rad kaj prinesel na uho karabinerjem. Ta ovađuh in gostilničar "Binkelj" sta bila kriva, da so pregnali iz kraja zavednega učitelja.

To je povzročilo pravo revno.

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vaše zapliše: Chicago-23, III. To bo olajšalo delo na čitakih pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

FREEZIN' REASON

Lucija v vasi. Celo šolski otroci so se zbrali, poiskali "Binklja" in tistega možčka, ki so mu pravili "Pinoč, lončič, kontrabant", ter ju tako obdelavali, da sta se jim le s težavo rešila.

Rjavčani so bili zapušteni dolgo let. Skrivaj so kuhali žganje po žlebovih in delali oglje. Živa duša se ni menila zanje.

Bilo je leto 1924. Vaščani so imeli ne vem že kakšen praznik. Plesali so in peli slovenske pesmi. Italijani, ki so zvedeli za stvar, so jim hoteli nagajati in jih ustrahovati. Toda slabo so naleteli. Rjavčani so jih naklestili in jim pobrali puške.

Ves teden so nato prihajali kvesturini in karabinerji, da bi dobili nazaj svoje orožje.

Rjavčani so ti sila pogumni ljudje. Leta 1941 in 1942 so stražili celo petletni otroci. Zunanji vasi so pasli govedo in drobnico, zraven pa skrbno pazili, da se ne bi približali "zelenci" ali "črnci".

Tatrci pa so sila brihtni ljudje. Dekleta pa ti niso tako pogodu. Nekoliko preponosa, morda celo bahaška so, to pa zato, ker prinašajo prvo novo modo iz Trsta.

Sredi vasi raste lipa, kakor pri vseh cerkvicah v Brkinskih. Pod lipo je velika kamenita miza. Star mož si na soncu greje kosti, in če prisedeš, ti rad pove, kako so vlekli od Šmarja debelo škričo.

Dolga vrsta volov jo je vlekla v breg. Vse je šlo v redu. Kar naenkrat pa "so se konopi potrgali, venge so počle, kmalu bi vse pomastilo." Na vrhu "straže" pa je oprezala hudobna ženščina "cupranca", ki je bila vsega kriva. "Straža" se namreč imenuje vrh, na katerem je v

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vaše zapliše: Chicago-23, III. To bo olajšalo delo na čitakih pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vaše zapliše: Chicago-23, III. To bo olajšalo delo na čitakih pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vaše zapliše: Chicago-23, III. To bo olajšalo delo na čitakih pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vaše zapliše: Chicago-23, III. To bo olajšalo delo na čitakih pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vaše zapliše: Chicago-23, III. To bo olajšalo delo na čitakih pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vaše zapliše: Chicago-23, III. To bo olajšalo delo na čitakih pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vaše zapliše: Chicago-23, III. To bo olajšalo delo na čitakih pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vaše zapliše: Chicago-23, III. To bo olajšalo delo na čitakih pošti, nam pa po spešilo dostavljanje pošte.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napraviti pošne številke 23 za besedo "Chicago".

starih turških časih stala straža in kurila.

Pod lipo se v zadnjih časih zbirajo moški, ženske in mladi, ki se pogovarjajo o vseh mogočih vsakodnevnih vaških problemih, včasih pa tudi tisto o "škriči" radi še enkrat slišijo, čeprav so jo že več kot tisočkrat.

Pri Tatrah so Kozjane, tam spodaj pa Padež. Če zdrkneš s Kozjanskega hriba, res padeš v Padež, tako strmo je tam.

Slovenski otroci brez učiteljev

Gorica, 12. okt.—Čeprav se je na ozemlju Julijske krajine, ki je bilo priključeno Italiji, uradno pričel šolski pouk že 6. oktobra, italijanske oblasti doslej niso nastavile slovenskega učiteljstva. Italijanske oblasti ne čujejo upoštevati, da je v slovenski Benečiji 1700 slovenskih šolobveznih otrok. Za poučevanje teh otrok bi bilo potrebnih 84 učiteljev. Prošnje za namestitev je že vložilo 88 učiteljev in učiteljic, ki so poučevali že pod upravo ZVU. Italijanske oblasti so odslej nastavile začasno le 35 učiteljev, vsi ostali pa so ostali brez plač s svojimi družinami, čeprav jim je ZVU zagotovila, da se je sporazumela z italijanskimi oblastmi glede njihove nastavitve. To ponovno jasno dokazuje, kako De Gasperijska vlada krši že takoj po podpisu in ratifikaciji mirovne pogodbe določbe o pravicah narodnih manjšin.

Poljudna enciklopedija

Uprava Vseveznega društva Jugoslavije za širjenje političnih in drugih znanosti namerava izdati poljudno enciklopedijo. Vsaka knjiga zase bo tvorila celoto in bo posvečena določenim znanosti. V enciklopedijo bo tudi vključena knjiga o sovjetski in svetovni zgodovini. Vsa enciklopedija bo sestavljena iz približno desetih knjig; material bo podan v lahki in dostopni obliki. Pri sestavljanju bodo pomagali znani specialisti raznih panog in mojstri poljudno-znanstvenih knjig.

VAŽNO OBVESTILO naročnikom dnevnika Prosvete

V smislu sklepa seje gl. odbora z dne 14. februarja 1947, je bila naročnina za dnevnik Prosveto povišana za \$2.00 letno za vse naročnike.

To velja tudi za VSE one naročnike, ki imajo prišteti po PET članov iz družine, torej se razume, da MORATE TUDI VI DOPLAČATI \$2.00 za naročnino za vaš dnevnik.

Po sklepu gl. izvršnega odbora se ne sme v nobenem slučaju upoštevati VEČ KOT PET ČLANOV iz ene družine pa tudi če imajo več kot pet članov in morajo biti iz enega in istega naslova. Ostali, kar jih je več, morajo prejemati glasilo TEDNIK, da tako vedo kaj se vrši v organizaciji S. N. P. Jednoti.

Vašega tepla prosimo, da to upoštevate in nam pošljete še \$2.00 za vašo naročnino.

PHILIP GODINA, upravitelj.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveto stane za vse enake, za člane ali nečlane \$9.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vsraka reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaš lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:			
Za Zdruš. države in Kanado \$9.00	Za Chicago in okolice je...	\$9.50	
1 tednik in...	1 tednik in...	8.30	
2 tednika in...	2 tednika in...	7.10	
3 tednike in...	3 tednike in...	5.90	
4 tednike in...	4 tednike in...	4.70	
5 tednikov in...	5 tednikov in...	3.50	
	Za Evropo je...	\$11.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

PROSVETA, SNEJ.

2857 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, III.

Priloženo pošljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik / \$ _____ Star naročnik \$ _____

Dolina Vahša

Vahš bi se reklo po slovensko divja reka. Nalok ogromne mu vodopadu, vsa penasta in razjarjena, hrumeča in bučeča je divjala neukrotljiva reka navzdol, grizoč zemljo, izpodkopavajoč skalovje in valeč ga s seboj. Prihrumela je iz višine 5000 do 6000 m, planila v dolino in sproti povzročala velike usade zemlje ter kamenja, kar vse je natrosila v dolini.

Brez haska je bila gigantska sila Vahša. In dolina Vahša, 2500 kvadratnih kilometrov puštinje, se je spremenila v eno najbolj cvetočih pokrajin Tadžikistana.

Stotine traktorjev in drugih strojev, delovna armada tisočev je iztrgala dolino Vahša iz njene otroplosti. Vahš-stroj, velike namakalne naprave, so bile ustvarjene in Vahš je bil prisiljen prinašati dolini napoja in hrane. Zbudil je k novemu življenju na desetisoce hektarjev poprej izsušene, mrtve zemlje in na tej novo pridobljeni zemlji so se naselili tisoči kmetov iz preseljenih dolin centralne Azije.

Tam, kjer se je poprej plazil tiger in so zavijali šakali...

Naim Šaripov, nekdanji gonjanec, sedaj pa predsednik enega izmed kolhozov, ki so jih ustanovili naseljenci, mi je pripovedoval:

Pridelki seveda niso zalegli. Revščina nas je silila, da smo se vdinjali za kosček kruha pri bogataših.

Ko sem prišel z drugimi vred iz Kajta do Vahša, smo se morali razgledati po enem ali drugem opaznem predmetu, da se nismo izgubili v teh tako razsežnih krajih. Obstali smo v znožju hribočka, na katerem je raslo eno samo drevo.

Odtlej je preteklo trinajst let, a sedaj ima naša vas že na tisoče sadnih in lepotičnih dreves. Kar oglejte si enkrat naše hleve. Na konjski farmi se pase nad 300 konj in velja si ogledati naše črede goved in ovac! Da, naši kolhozniki so postali bogati. V vsaki hiši lahko čujete radio, povsod imajo stanovanja lepo opremljena.

Življenje v dolini Vahša je postalo cvetoče. Tam, kjer je raslo nekoč samo trsje, kjer se je nekoč plazil med njim tiger in kjer so zavijali v noč šakali, so nastali vzorni kolhozi, ogromna zadržna posestva; tam stoji danes lepe vasi z lepimi šolami, klubi, bolnišnicami in vzornimi traktorskimi postajami.

Rekordne letine bombaža

V dolini Vahša v Tadžikistanu je eno najvažnejših področij za pridelovanje prvovrstnega bombaža, kakršnega so nekoč pridelovali v taki kvaliteti samo v dolini Nila v Afriki.

Prebivalci rečne doline, pridnikmetje iz kolhozov so neutrudljivo. Zato dosegajo naravnost rekordne letine bombaža. Oni sami, kakor tudi sovjetski

poljedelski strokovnjaki-agronomi so končno veljavno ovrgli mnoge starih, ki so trdili, da v Tadžikistanu ne uspevajo subtropske rastline. Dolina Vahša je zgovoren primer v prakso pretvorjene teorije sovjetskih znanstvenikov. Klima, to je podnebje doline Vahše, je tako; da uspeva tam cela vrsta subtropskih in drugih južnaških rastlin.

Bogate letine dreves iz družine oranž

Na velikih plantažah gojijo najrazličnejše vrste iz družine citrusov, da je družine oranž. Tu raste japonsko hurma-drevo, poleg oranžnega drevesa iz Californije, pritlikavo drevo citrone iz Koreje poleg kakovovca z otoka Jave. Tu se vzgajajo rastlinske kulture iz vseh vročih dežel peterih zemeljskih celin, ki jih človek popolnoma prilagodi krajevnim razmeram, da uspevajo in dajejo sadeže kot v svoji pradomovini. Na umetno namakanih poljih doline Vahša rastejo sedaj tudi že najrazličnejše močno aromatične južne cvetice in rastline v velikih množinah, ki jih pošljuje v Moskvo ter v Leningrad, kjer jih porabijo za izdelovanje najboljših parfumov. Dolina Vahša nekoč in sedaj—mar si moremo misliti lepši primer veselja do dela in stvaritve, lepši primer brezmejnih možnosti razvoja svobodnih ljudi v svobodni domovini?

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podprajte svoj list!

A Helping Hand

